

4e Predikatie over Psalm 119:30, uitgesproken door ds. J.P. Paauwe op 25 september 1955 te Den Haag

Gezongen: Psalm 56:1 en 2.

Gelezen: De Wet des Heeren; 2 Johannes.

Gebod:

Doe ons door Uw genade, Heere, naderen tot U, en in het naderen tot U, U aanmerken zoals Ge zijt, en onszelf ook zoals we zijn. En dan zijt Gij de volheid, en bij ons wordt niet anders gevonden dan ledigheid. We zijn ledig van alle goed en daarom ook onbekwaam tot het goede en geneigd tot het tegenovergestelde. Zo zoudt Ge geen onrecht gedaan hebben wanneer Gij met ons in het gericht waart getreden.

Heere, doe ons dan Uw goedheid, die geheel vrij ligt, opmerken. Laat ze ons leiden tot U en ons ons doen verbinden aan U. Leer ons bidden, leer ons danken, leer ons prediken, leer ons horen wat de Geest tot de gemeente zegt. En wil niet in het gericht met ons treden, want niemand die leeft zou voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn. Maar laat dit ons niet doen eindigen in de belijdenis. Doe ons met het bekennen en door het bekennen in U eindigen, in U Die goed zijt en genadig.

Gedenk met ons zieken, verpleegden, rouwdragenden, en leer nog menigeen verstaan en zich toe-eigenen het nut van de moeilijkheden. Wij spreken van tegenspoeden. We gebruiken nog wel andere woorden, die geheel werelds zijn, en nooit op onze lippen moesten worden gevonden, maar wij verstaan U niet. We menen dat we zo'n goed inzicht in de dingen hebben. Laat ons zien dat het alles waan en schijn is. En leer ons aan U ons te onderwerpen, achter U aan te komen, U te volgen; of het nu goed dan of het kwaad is, U volgen, en dan is het altijd goed, zó goed dat we er ons over krijgen te verwonderen, en dat we er ons in eeuwigheid over verwonderen zullen.

Sterk Uw Kerk en geef haar een dagelijkse bekering. Wil nog toevoegen aan Uw Gemeente die zalig worden, ook door onze dienst. We zijn een beroofd en geplunderd volk geworden. Doe ons medelijden hebben met het gruis van Sion, en doe ons erover verwonderd zijn dat we nog, in de schamele omgeving waarin we ons bevinden, mogen vergaderen.

Amen.

Gezongen: Psalm 25:2 en 4.

We zouden graag verder willen gaan met de bespreking van het eerste gedeelte van het dertigste vers van de 119e Psalm:

"Ik heb verkoren den weg der Waarheid".

“Der Waarheid”. We hebben de vorige keer, acht dagen geleden, gezegd dat we de Waarheid gekend hebben, maar dat deze kennis door onze val in de zonde, door onze afval van God, verloren gegaan is, zodat we de apostel Paulus recht moeten geven wanneer hij schrijft: “De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn; want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan” (1 Kor. 2:14).

We hebben in onze laatste prediking gezegd dat God is Waarheid, en dat ieder die Hem mag leren kennen, de Waarheid zoals ze in Hem is, verstaat, in de grond verstaat. De Heere Jezus is Waarheid, en ieder in wiens hart Hij is geopenbaard, bevindt zich op de weg der Waarheid, en hij ziet dat ook. De Heilige Geest is Waarheid. Hij wordt genoemd de Geest der Waarheid, en Hij leidt in de Waarheid.

Het zijn deze dingen waarbij we voor acht dagen uw aandacht hebben mogen bepalen. We stellen ons nu in de weg om nog verder te gaan. Er is nog meer, er is nog veel meer, er is altijd nog meer. “Aan alle volmaaktheid heb ik een einde gezien, maar Uw gebod is zeer wijd” (Ps. 119:96). Als een van God gezondene duizend jaar kreeg te prediken, dan zou hij aan het einde van deze lange tijd in oprechtheid kunnen zeggen: “En nu moet ik nog beginnen”.

De Heilige Schrift, de Bijbel, is Waarheid. Paulus zegt dat de Heilige Schrift van God is ingegeven (2 Tim. 3:16). De apostel Petrus wijst ons op het Woord “als een licht schijnende in een duistere plaats”, en hij voegt er de vermaning aan toe dat wij wel doen zo wij er acht op geven, “totdat de dag aanlichte en de Morgenster opga in onze harten”, 2 Petrus 1, vers 19. En de Heere Jezus bidt, volgens Johannes 17, vers 17: “Heilig ze in Uw Waarheid; Uw Woord is de Waarheid”. Wanneer nu iemand door het zuivere licht de Schrift aanvaardt, haar aanneemt als het Getuigenis van Boven, van God, dan vindt hij dat zijn hart een kopie of afdruk is van de Schrift, namelijk wat betreft de gronden van de ware, van de christelijke religie. In dit stelt hem dan in staat om in te stemmen met de woorden van de psalmdichter, Psalm 19: De getuigenis des HEEREN is gewis, den onkundige wijsheid gevende (vs. 8). Is dat niet schoon? Is het niet uitnemend schoon door Gods genade gevonden te hebben wat waarachtig is? Leer dat maar recht waarderen.

De mening des Heiligen Geestes in de Schrift is de Waarheid. U moet wel onderscheid maken – wat u betreft dan – tussen de Heilige Schrift en de mening ervan. Ik zal u dit trachten duidelijk te maken. De spreker is de rechte uitlegger van wat hij zegt, waar het dan ook over gaat. Wanneer iemand toont zijn woorden niet begrepen te hebben, dan zegt hij: “Nee, nee, dat is mijn bedoeling niet. Ik heb wat anders op het oog: zo en zo.” En wanneer hij merkt dat men zijn woorden op de rechte wijze heeft verstaan, dan zegt hij: “Ja, dat bedoel ik, dat is mijn mening”.

De Auteur van de Heilige Schrift, de Werker Die de Heilige Schrift in het leven heeft geroepen, kortweg de Schrijver, is de Heilige Geest. Maar wij hebben van nature de Heilige Geest niet.

De Heilige Geest is waarachtig, maar wij zijn leugenachtig. Als we nu de Bijbel lezen, dan doen wij dat in het licht dat ons “eigen” erop werpt, en zo misvatten we alles. Als nu de Heilige Geest het Woord in de hand neemt, en ons in de Waarheid leidt, dan begrijpen we de dingen die des Geestes Gods zijn, en ze zijn ons niet langer dwaasheid (1 Kor. 2:14).

Wie de Heilige Geest bezit, die heeft de mening des Geestes, de mening van de Heilige Geest in het Woord. En zo komt het dat allen die tot de Kerk behoren, ootmoedig en nederig en hartelijk en vrijmoedig belijden dat ze geen mensenverstand hebben en de wetenschap der heiligen niet gekend hebben (Spr. 30:2, 3). En zo krijgt dan God de eer, en de mens is beschaamd in elk opzicht.

De staat der rechtheid was Waarheid. Wij zijn arm en naakt en jammerlijk en blind en ellendig (Openb. 3:17). Maar u gelooft toch niet dat God de Schepper is van het walgelijke schepsel dat wij zijn? God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen, en dit is de reden waarom ieder mens die tot het gezicht van en de liefde tot de Waarheid gebracht is, God rechtvaardigt en zichzelf beschuldigt.

De staat der genade is een staat der Waarheid. De middelen waardoor deze staat gewerkt wordt, zijn het Woord en de Heilige Geest. Welnu, het Woord is de Waarheid, zoals we in het begin van onze overdenking hebben gezegd, en de Heilige Geest is dat ook. En wanneer nu de mens het onuitsprekelijke voorrecht heeft dat hij bereid wordt door het Woord en door de Heilige Geest – niet door het Woord alleen, want dan wordt hij een remonstrant, meer dan hij al is; en niet door de Heilige Geest alleen, want dan loopt hij gevaar om een antinomiaan te worden, ook al meer dan hij reeds is; maar door het Woord en de Heilige Geest – dan ziet hij dat hij nooit van zijn bedrog zou afgekomen zijn waar hij tot op dat ogenblik toe in geleeft heeft, als de Heilige Geest niet door het Woord hem ontdekt had aan zichzelf. En als u openstaat voor deze waarheid, dan zult u begrijpen waarom de Kerk veel bidt:

Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwen Geest!
Mocht Die mij op mijn paân ten Leidsman strekken!
’k Hield dan Uw Wet, dan leefd’ ik onbevreesd;
Dan zou geen schaamt’ mijn aangezicht bedekken,
Wanneer ik steeds opmerkend waar’ geweest,
Hoe Uw geboën mij tot Uw liefde wekken. (Ps. 119:3)

Gezongen: Psalm 19:5.

Wat dunkt u? Zijt u een gelukkig mens? Het is één van tweeën: gij zijt gelukkig of ongelukkig. Als u als een gelukkig mens sterft, dan zijt u tot in eeuwigheid gelukkig, en gaat u heen als een ongelukkig mens, dan zal uw ongeluk niet van u worden geweerd. Stelt u in het antwoord op deze vraag belang, dan moet u zich eens afvragen

of de gerechtigheid van Christus, die u in het Evangelie wordt aangeboden, u is toegerekend, want dat maakt een mens rechtvaardig, terwijl, wanneer de gerechtigheid van de Heere Jezus Christus hem niet is toegerekend, hij een schuldig mens is, hij een schuld heeft die hij nooit kan betalen, en die tot in eeuwigheid van hem zal geëist worden. U moet dus onderzoeken of u veranderd zijt, veranderd zijt door en door, want anders hebben de veranderingen niet veel betekenis, tenzij dan nog wel eens voor dit leven.

Als een mens door en door veranderd is, dan heeft hij een verstand gekregen met Goddelijk licht bestraald. En wie een verstand ontvangen heeft met Goddelijk licht bestraald, die ziet de dingen zoals God ze ziet. Dat is licht hebben! Wat men ziet, dat schrijft de Schrift. En hierom wordt ze genoemd: een licht op het pad en een lamp voor de voet (Ps. 119:105).

Als een mens door en door veranderd is, dan is zijn wil gericht op God en Zijn Rijk. "Mijn hart zegt tot U: Gij zegt: Zoek Mijn aangezicht; ik zoek Uw aangezicht, o HEERE", Psalm 27, vers 8.

Als iemand door en door veranderd is, dan is zijn hart veranderd, vernieuwd naar het beeld Gods, waarvan hij het gemis eerst beweend heeft.

Als een mens door en door veranderd is, dan is hij veranderd van oordeel. Het oordeel dat hij – met de gehele wereld – had, was een dwaas oordeel, want hij merkte aan de dingen die men ziet, en niet de dingen die men niet ziet (2 Kor. 4:18). En als één die de dingen aanmerkt die men ziet, heeft hij erop los gepraat, en misschien geen ogenblik eraan gedacht dat er iemand bij hem was die zijn onverstand bemerkte.

Als iemand door en door veranderd is, dan heeft hij vrede, vrede niet in zichzelf en niet met zichzelf, maar vrede in Christus. "Opdat gij", zegt de Heere Jezus, "in Mij vrede hebt" (Joh. 16:33). En deze vrede is van oneindige waarde, want als iemand vrede heeft, dan kan niemand en niets hem ongelukkig maken. Ik dacht gisteravond aan de woorden: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Neemt Mijn juk op u, en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen. Want Mijn juk is zacht en Mijn last is licht" (Matth. 11:28-30). Hebt u wel eens bij deze woorden stilgestaan? "Mijn juk is zacht en Mijn last is licht". Is dat waar? Is dat voor mij waar? Is het voor u waar? Is het waar? Nu moet u eens nagaan wat voor antwoord u geeft. Nee, dat is voor de wereld niet waar. Het is voor de wereld een grote leugen, en ook begenadigden houden het dikwijls voor zulk een leugen. Zacht? U staat daar aan het sterfbed van uw kind. U komt tot de ontdekking dat u ontslag gekregen hebt uit uw positie. U moet ervaren dat u niet bekwaam meer zijt om te werken. U hebt uw geld en goed tot de laatste cent toe verloren. U hebt een ongeneeslijke kwaal gekregen. Zacht? Licht? Het is immers één van de grootste leugens. Voelen wij het niet zo? Denken wij er zo niet over? En als we eerlijk waren, zouden we ons dan zo niet moeten uitspreken? En toch is het waar. En toch is het de zuivere waarheid dat het juk zacht is en de last

licht. Maar hoe dan? Zie eens of u hier het antwoord op hebt: hoe dan? Als ik er uitvoerig over sprak, als ik bijvoorbeeld er de predikatie over hield, dan zou ik ook meer ervan zeggen dan ik nu zal doen. Dat moet u nu wel in het oog houden. Maar wat ik ervan zeggen zal, is toch voldoende. Ja, het *is* de waarheid, wanneer we zien, geloven de oneindige waardij van Christus en Zijn goed. Waarlijk, dan is het juk zacht en de last licht. Dan is het maar een verdrukking van tien dagen. Ach, en eigenlijk is het een weldaad; het is een weldaad. Is het geen weldaad om gewaar te worden, opnieuw of voor het eerst, dat wanneer de Heere ons duizend werelden aanbood én Zijn genade, wij Zijn genade zouden verkiezen. Is dat niet groot? Ge moet wel totaal een vreemdeling zijn als u niet van harte met mij instemt. Welnu, dan stemt u ook in met de woorden: "Want Mijn juk is zacht en Mijn last is licht".

Wat is iemand die er niet mee instemt een ondankbare. Zie, zo wordt alles losgelaten, alles, zoals de apostel Paulus dat zo uitnemend beschrijft in Filippenzen 3: "Hetgeen mij gewin was, dat heb ik om Christus wil schade geacht" (vs. 7), en ook de dichter van de 73e Psalm: "Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde" (vs. 25), en zo zouden we verder kunnen gaan.

Als een mens door en door veranderd is, dan blijft hij van zichzelf een zondaar. Maar, o die dag waarop hij dat niet meer zijn zal, waarop hij een heilige zal wezen onder de heiligen in de hemel! Zo door en door veranderd te zijn, dat is waarheid te hebben, waarheid in het binnenste.

Lieve mensen, klem u nooit vast aan wat Christus niet is. Dat is alles bedrog. Daar komt u geen stap verder mee, maar daarmee gaat u achteruit, want het is bedrog. Al is uw redenering nog zo zuiver in uw oog, en al zijt u overstroomd met een aangenaam gevoel in uw gemoed, en al schijnt het dat sommigen van Gods kinderen u voor een begenadigde houden, denk eraan: het is schijn, en met de schijn zult u te gronde gaan.

Grijp u nooit vast aan iets buiten Christus. Er is een ontzaglijke verleiding in de wereld en in de kerken, een ontzaglijke verleiding. En ik heb er al veel van gezegd, maar het rechte heb ik er nog nooit van kunnen zeggen, nooit. En ik zal er ook het rechte nimmer van kunnen zeggen, zo groot is de verleiding in betrekking tot de Waarheid.

Als een mens genade deelachtig is geworden, dan heeft hij alles losgelaten en wenst hij alles los te laten. Het is zo: als iemand genade deelachtig is geworden, dan verstaat hij 1 Korinthe 1, vers 30: "Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, Die ons geworden is wijsheid van God en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing". En dan ziet hij – terwijl hij deze waarheid aanschouwt, door Goddelijk licht verstaat en zich toe-eigent – dan ziet hij dat zijn wijsheid, zijn eigen wijsheid dwaasheid is, zijn eigen gerechtigheid goddeloosheid, zijn eigen heiligheid onreinheid, zijn verlossing afschuwelijke gebondenheid aan de vorst der duisternis. Dat is genade hebben, en al het andere is het niet.

Amen.

Gebed:

Dat we U danken mochten, Heere, dat deze dingen nog gezegd konden worden. Wil ze gebruiken om Uzelf groot te maken, en nog deze of gene, of kon het zijn menigeen, erdoor zalig te maken. Want bij deze dingen leeft men en in dit alles is het leven van onze geest. Hierbuiten is de dood, de schijn, de waan, onwaarheid. Vergeef het zondige ervan en leidt ons erdoor in het rechte spoor. Doe ons geloven dat deze dingen er zijn. Doe ons ook geloven dat we ze nodig hebben, dat we volstrekt en voor eeuwig ongelukkig zijn zo we ze niet bezitten in het oogenblik van ons heengaan. Doe ons ook geloven dat ze ons worden aangeboden, dat ze ieder van ons worden aangeboden, en dat dit geschiedt door U, de God der Waarheid, Die dus waar zijt in Uw aanbidding, waarom U dan ook zweert: "Zo waarachtig als Ik leef, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen, maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve".

Laat ons dan door de Waarheid ons niet laten afstoten, zoals bij zovelen geschiedt, en bij zovelen geschied is die ook hier hun plaats innamen, maar laat ons door de Waarheid ons laten onderwijzen. En wil Gij, Geest des Vaders en des Zoons, om Jezus wil in onze harten uitstorten de liefde. En doe ons dan in en door deze liefde de liefde tot de Waarheid aannemen. Ach, laat ons niet toe van deze dingen af te wijken; één stap erbuiten en we zijn in de duisternis. Wij zullen dan niet meer zeggen: "Eén ding weet ik, dat ik blind was en nu zie". En we zullen evenmin dan meer spreken van de Waarheid gelijk ze in Jezus is. Zo we één stap buiten het spoor van deze Waarheid doen, dan komen we met onszelf voor den dag. Onze ziel verheft zich dan in ons, en we stellen ons tenslotte boven U, boven de Waarheid, boven onze naaste. Ach, ontdek ons aan het verfoeilijke zelfbedrog, en maak ons bekend met de schoonheid, met de zuivere schoonheid van de Waarheid, en doe ons haar zoeken als zilver en naspeuren als verborgen schatten.

Geleid en beveilig ons op de weg.

Doe ons deze dag en deze week lust hebben in de vreze Uws Naams. Doe ons haten alle valse pad, een afkeer hebben van de zonde, en ingaan tegen onszelf, tegen ons eigen en tegen onze begeerte. Doe ons verenigd zijn met Uw weg en met Uw wil en met Uw welbehagen.

Amen.

Gezongen: Psalm 51:3.

5e Predikatie over Psalm 119:30, uitgesproken door ds. J.P. Paauwe op 2 oktober 1955 te Den Haag

Gezongen: Psalm 118:10, 11 en 12.

Gelezen: De Wet des Heeren; Psalm 119:25-32.

Gebed:

Heerlijk, algenoegzaam en aanbiddelijk Opperwezen, eeuwig, enig en drie-enig God, uit Wie en door Wie en tot Wie alle dingen zijn, en Wie toekomt de lof en de eer en de dankzegging tot in alle eeuwigheid, doe ons door Uw genade en door de werking des geloofs naderen tot U, naderen tot U met een heilbegerig hart, met onderwerping des gemoeds aan U, met erkenning van Uw hoogheid en grootheid.

Gij hebt ons bewaard, en dit terwijl anderen, onder wie sommigen plotseling, werden weggenomen. Doe ons Uw goedheid, lankmoedigheid en barmhartigheid opmerken. Want dat we zijn die we zijn, en dat het is zoals het is, het is alleen Uw goedertierenheid; anders zouden we vernield zijn geworden. Leer ons door Uw genade met Uw zegeningen, die groot en vele zijn, in U eindigen, in U, van Wie alle goede gaven en volmaakte giften zijn afdalende. Treed in het gericht met ons niet, want niemand die leeft, zou voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn. Wil ons hart reinigen. Wil onze geest zuiveren. Doe ons de weg der Waarheid verkiezen en bewandelen.

Gedenk ons in deze oogenblikken, waarin we het nooit te waarden voorrecht hebben van geschaard te zijn om Uw Goddelijk Getuigenis. Heere, doe er ons U dankbaar voor zijn, en wil er ons een recht gebruik van doen maken. Geef ons te spreken een woord van waarheid en van gezond verstand, en laat ons hart voor zulke woorden openstaan. Doet het dat niet, dan laten we de leugen toegang hebben. En wanneer we de leugen toegang laten hebben, dan gaan we verloren. Want met en in en door de leugen is er geen geluk, maar rampzaligheid. Gelukzaligheid is er alleen in en door de kennis van de Waarheid.

Gedenk onze zieken, rouwdragenden en verpleegden. Gedenk hen van wier zijde plotseling een dierbare werd weggenomen. Laat er behoefte wezen aan vervanging door U.

Wil Uw Kerk zegenen met telkens nieuwe bekering. Ze heeft dat nodig. Ze heeft het nodig om te zijn een licht op de kandelaar, een zout. Wil Uw Gemeente nog uitbreiden.

Wil U ontfermen over land en volk, over de koninklijke familie, over de volkeren, over hen op wier schouders onuitsprekelijk zware lasten liggen, en die een ontzaglijke verantwoordelijkheid hebben. Leer nog deze of gene het zonder U niet af te kunnen.

Amen.

Gezongen: Psalm 63:4 en 5.

We hebben nu, toehoorders, al enige malen gesproken over het eerste gedeelte van het dertigste vers van Psalm 119. Het is onze bedoeling om vanmorgen voor de laatste maal uw aandacht te vragen voor deze woorden. Ze luiden:

“Ik heb verkoren den weg der Waarheid”.

Toen God de mens had geschapen, heeft Hij hem een opdracht gegeven met een belofte: “Doe dat en gij zult leven” (Luk. 10:28). Gij zult begrijpen dat onze Schepper niet anders heeft kunnen doen. Maar behalve dit liet Hij ook een bedreiging horen: “Ten dage als gij eet van de boom der kennis des goeds en des kwaads, zult gij sterven” (Gen. 2:17). Bij de opdracht en de belofte hoort het dreigement. Dit was de weg der Waarheid. Wij hebben deze weg niet verkoren. We hebben dit niet gewild, en nu ligt de verkiezing van deze weg geheel buiten ons bereik. Een engel met een zwaard dat zich omkeert, verspert de weg. En de apostel Paulus, een man van God geleerd en bij zijn schrijven geïnspireerd, schreef dat wij niet worden gerechtvaardigd door de Wet, want dat door de Wet is de kennis der zonde (Rom. 3:20).

Het gelovig omhelzen van het Evangelie van Jezus Christus is de weg der Waarheid. Wat zegt het Evangelie? Wat houdt het ons voor? Het Evangelie predikt ons de Goddelijke liefde. De wereld doet dat niet, de vorst der duisternis evenmin, en wij doen het onze naaste ook niet. God doet het, Hij alleen.

Is er ook enig bewijs dat God liefde is en liefde bewijst? Ja, Hij is Mens geworden, en heeft toen de Wet gehoorzaamheid betoond, Zijn eigen Wet, en de straf die Hij had bedreigd en gedeeltelijk was voltrokken, gedragen. Hij heeft meer gedaan om Zijn liefde te bewijzen. Hij is gekomen tot de afgevallen en vervallen mens om hem dit bekend te maken, hem te zeggen dat hij onder de last van de bestraffing niet te gronde behoeft te gaan; ja, om hem te zeggen dat Hij daar in het geheel geen lust in heeft, dat Zijn lust is in goed doen en weldadigheid beoefenen. Hij heeft Zichzelf – in Zijn Zoon – aan onze voeten gelegd, aan onze voeten, en ons gebeden dat we van wat door Hem bereid is, toch gebruik zullen maken. Hij heeft dit aangedrongen op de meest sterke wijze, en ons toegeroepen: doe het toch, doe het toch, het is de weg der Waarheid, het is het Leven.

Als nu iemand deze smeekestem hoort en opvolgt, dan heeft hij, niet in zichzelf, niet door zichzelf, maar in God Zelf, in de tweede Persoon van het Goddelijke Wezen, de Wet volbracht, de Wet der tien geboden, zó volbracht, dat er geen duivel aanmerking op maken kan, ook de wereld niet, evenmin zijn angstvallige consciëntie. En tegelijkertijd heeft hij de straf gedragen waarmee hij bedreigd was. Hij heeft vergeving van zonden, van al zijn zonden. Zijn zonden zullen in eeuwigheid niet meer gedacht worden. Je kunt er niet zoveel hebben, of ze zijn weg, weggeworpen. Als een

nevel is het alles uitgedelgd. En hij bezit een recht op het leven, dat hij kan laten gelden bij God. “O God, ons Schild, zie en aanschouw het aangezicht Uws Gezalfden. Want één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders; ik koos liever aan den dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid” (Ps. 84:10, 11).

Er zijn helaas niet vele mensen die zeggen, kunnen zeggen, mógen zeggen: *“Ik heb verkoren den weg der Waarheid”*. U? U? *“Ik heb verkoren den weg der Waarheid”*, wordt dit in uw hart gevonden? De mens gaat naar iets anders uit. Vraag maar eens aan een kind wat het wil, wat het zou willen; en dan hoort u nog dikwijls het onschuldige, wat wij onschuldig noemen. Maar daal eens af in uw hart, en leg u de vraag eens voor wat u zou willen. Onze tijd lijkt bedenkelijk veel op de dagen van Noach: “Etende en drinkende, trouwende en ten huwelijk uitgevende” (Matth. 24:38). Zorgeloosheid, oppervlakkigheid! Oppervlakkigheid – men ijst en beeft er somtijds van. En een leer in de kerken en daarbuiten, zó verdraaid, zó misvormd, dat men maar moet stilzwijgen en zich afwenden met een zucht en een traan: “O God, wat zijn we gevallen, wat hebben we veel bedorven, wat zijn we afgeweken”. Zoals het in de vierde Psalm gevonden wordt: “Velen zeggen: wie zal ons het goede doen zien?” (vs. 7). Maar over wat het goede is, wordt niet gedacht. Het goede, iedereen kan wel zeggen wat hij voor het goede houdt, maar er zijn weinig mensen wier hart zegt: “Het goede? Het goede is zelfverloochening”. Nu wat zegt u? Zelfverloochening, dat is het goede. En van deze zelfverloochening vindt u heel wat in de Schrift. Ik weet niet of er in uw leven ook wat van gevonden wordt. Zelfverloochening, dat is het goede. “Die Mijn discipel wil zijn, hij verloochene zichzelf, hij neme zijn kruis op” – hoort u het? – “hij neme zijn kruis op, en hij volge mij” (Matth. 16:24). Zelfverloochening wordt onder het kruis geleerd. “Neemt Mijn juk op u. Want Mijn juk is zacht en Mijn last is licht” (Matth. 11:29, 30). Dat is het! En als het voor u dit is, dan moogt u wel dagelijks uitroepen: “Hoe is het mogelijk, hoe is het mogelijk, dat mij hiervan iets geleerd is en geleerd wordt”.

Wat is er nodig om met het hart te kunnen zeggen: *“Ik heb verkoren den weg der Waarheid”*? Niets anders dan geloof. Geloof, maar dan het ware geloof; want iedereen heeft geloof. Hebt u dat wel opgemerkt? Ieder mens zal u vertellen dat hij geloof heeft; zonder dat hij er zich nu toe zet om dit te doen.

Geloof, wat is het geloof? Wat is het ware geloof? Dat moet u nu weten. Wanneer u het weet, dan kent u alle geloven van de wereld. Want de zaden en kiemen daarvan hebt u in uw eigen hart gevonden. En u hebt gezien dat het alles schijn is: veinzerij, huichelarij, boosdoenerij, enzovoort, enzovoort. Dat is elk geloof, behalve het ware.

En wat is dan het ware? Voor het ware geloof zijn vier zaken onmisbaar, en deze vier zaken zijn:

Ten eerste: een degelijke overtuiging van schuld en zonde. En waar deze overtuiging, de overtuiging van schuld en zonde, niet wordt gevonden, daar is geen schijn van een waarachtig geloof.

Ten tweede: openbaring van God, van God in Jezus Christus, van de drie-enige God: Vader, Zoon en Heilige Geest. En er is geen geloof waar deze openbaring niet gevonden wordt, want de drie-enige God is het Voorwerp van het waarachtige geloof. Maak uzelf nooit wat wijs. God alleen is het Voorwerp van het geloof, maar geopenbaard in het hart, in het Woord en in de hemel. Als God geopenbaard is in het hart, dan heeft men Hem gevonden in de Schrift en men ziet Hem in de hemel. “Wij zien Jezus, Die vanwege het lijden des doods een weinig minder geworden was dan de engelen, met eer en heerlijkheid gekroond” (Hebr. 2:9), “aan de rechterhand der Majesteit” (Hebr. 1:3).

In de derde plaats: de omhelzing van het geopenbaarde, de omhelzing van het Evangelie door het geloof, toeëigening.

En in de vierde plaats: bekering, bekering tot God. En de bekering tot God is niets anders dan een ware vreugde in God en een hartelijk leedwezen over zichzelf. De bekering is niets anders dan de ware boetvaardigheid. Ge vindt haar beschreven in de 51e Psalm: “Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd, en gedaan dat kwaad is in Uw ogen” (vs. 6).

Gezongen: Psalm 119:29 en 30.

Misschien herinnert u zich dat we in een vorige predikatie de vraag deden: “Wat is Waarheid?”, en dat we toen het volgende hebben gezegd: God is Waarheid. De Heere Jezus Christus is de Weg, de Waarheid en het Leven. De Heilige Schrift is de Waarheid. De mening des Geestes in de Heilige Schrift is de Waarheid. De staat der rechtheid in het paradijs en het Verbond der werken waren de Waarheid. De weg der zaligheid door het geloof in Jezus Christus is de weg der Waarheid.

Wanneer nu iemand gelooft, waarlijk gelooft, het Evangelie omhelst, dan ziet hij deze dingen. Hij verstaat ze, hij ziet dat God de Waarheid is, dat de Heere Jezus Christus de Waarheid is, dat het Woord van God de Waarheid is, dat de mening des Geestes in het Woord de Waarheid is, dat de staat der rechtheid de Waarheid was, dat de staat der genade de Waarheid is. En hier komt het op aan. Men moet de dingen zien – niet voelen, dat zeg ik niet, ofschoon het gevoel erbij kan komen – men moet de dingen zien, en eerst dan hebben ze voor ons betekenis. Zien we ze niet, dan hebben we ze gelicht uit het Woord of uit een predikatie of uit onze opvoeding, zonder de werking van de Heilige Geest, zonder het geloof. “En al wat uit het geloof niet is, dat is zonde” (Rom. 14:23). En dit is het nu wat in deze tijd door de kerken en door die daarbuiten zijn, in het algemeen bestreden wordt, niet geleerd – zo begint het: men leert de dingen niet, men spreekt er niet over, men gaat ze met stilzwijgen voorbij. En dán komt de tegenspraak. En nu, nog eens, nu is het een bittere smart voor het gelovig hart om de mensen te horen, de godsdienstige mensen te horen.

Nu heb ik er in mijn lange leven al veel van gezegd, maar het is veel erger dan ik

het heb kunnen zeggen, veel erger. En daarom ouders, waarschuw je kinderen; en kinderen, wijk van deze leer niet af, want dat zou je eeuwig ongeluk, je eeuwige ondergang betekenen. En de Heere geve dat je dat nog eens moogt geloven.

Het geloof blijft waar het eenmaal is gewerkt. Er zijn vele mensen die zich zo uitdrukken: “Ja, en dan kon ik het weer eens geloven”. Het geloof blijft. Het geloof is een wortel in het hart, een wortel die uitgeeft (Spr. 12:12). We zijn nooit zonder geloof, als wij eenmaal het geloof hebben ontvangen. We kunnen wel zonder oefening van het geloof zijn, hoewel wij het geloof hebben ontvangen. Maar deze twee zaken moet u goed onderscheiden.

Er zijn twee wegen. Van nature zijn we op een weg. En nu moeten we deze weg verlaten, en komen op een andere weg. Hebt u dat gedaan? Hebt u dat niet gedaan? Wie dit niet gedaan heeft, zijn ongeluk is niet te beschrijven. Hij is zó ongelukkig, vooral omdat hij het niet ziet. Het wordt door hem niet ingezien, want als hij het ook maar enigmate zag, dan zou hij op die weg niet kunnen blijven. Dan zou onmiddellijk het angstgeroep uit zijn hart opkomen: “Wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?” (Hand. 16:30). Maar nu leef je daar maar alsof je gelukkig waart. Je bent het niet, en je zult het nooit zijn, noch aan deze, noch aan gene zijde van het graf. Je zult het nooit wezen, als je niet van je weg afkomt. Maar je doet alsof je gelukkig bent, en je zoekt het geluk in deze weg; en je wilt het geluk dat je meent in deze weg gevonden te hebben, niet missen. Dat is het: men wil het niet missen, men wil blijven wie men is, en men schrikt voor de zogenaamde spookbeelden: armoede, moeilijkheden, beroving van kennissen en vrienden, enzovoort, enzovoort. Daar schrikt men voor, en zolang als u daarvoor schrikt, blijft u onbekeerd en gaat u verloren. “Eén ding is nodig” (Luk. 10:42), heeft Christus gezegd. Eén ding, en als een mens dit ene ding in het oog krijgt, o, dan deren hem alle andere dingen niet meer. Dat is de zelfverloochening. Dan deren hem de dingen niet meer.

Het geloof blijft, want men moet door het geloof wandelen, en gedurig hiertoe zoeken terug te keren. In het leven staan we telkens voor een keus, iedere dag. Iedere dag enige malen, en dan dóén we ook een keus. We kiezen de slechte weg, de brede weg, óf we kiezen de weg der Waarheid. En nu vinden we in het Woord en in de geschiedenis van het Godsrijk op aarde voorbeelden van mensen waarin ons het kiezen van de weg der Waarheid getoond wordt.

Zo komt God tot Abraham, en Hij zegt hem dat Hij wil dat hij zijn kind opoffert. Dat kind was Abrahams kind, maar in dat kind was de Messias. Geen Izak – geen Messias. En Abraham weet niet het onderscheid tussen goed en kwaad. Hij weet één ding: dat God hem een opdracht gegeven heeft, en deze opdracht gaat Abraham door het geloof volvoeren – uit! Dat is het kiezen van de weg der Waarheid. En zo kunt u zelf de Bijbel doorgaan, en u zult dan de voorbeelden bij tientallen vinden.

Ruth. Moab was haar vaderland. Israël niet; Israël was een vreemd land. Ze komt op de scheidingslijn bij het vertrek van haar schoonmoeder uit Moab. Daar staat ze

voor de keus. En ze doet de keuze die ze doen moet, en die ieder doet als hij verstandig is. Ze kiest de weg der Waarheid. In Moab was geen Waarheid, in Moab was heidendom. In Kanaän, daar was nog Waarheid. En waar Waarheid is, daar moet Ruth wezen. Dat is haar keus; dát is haar keus. Ze was van de Geest van David, Die de Heilige Geest is: “Ik koos liever aan den dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid, want één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders” (Ps. 84:11). Is dat uw versje ook? Zingt ge het enige malen voor uzelf op een dag? Dat is het!

Innerlijke gescheidenheid van de wereld en van al haar leringen, van al haar praatjes! Innerlijke gescheidenheid! Al wat de wereld leert, heeft ze uit zichzelf. En wat de mens uit zichzelf heeft, dat ligt onder de vloek, dat is niet uit God. En als u een mens uit God zijt, dan zult gij aanraking hebben met de wereld, maar telkens voelen: dáár moet ik niet wezen, dáár moet ik niet zijn. Ik verkies de omgang met de wereld niet, ik wil haar niet horen, niets daarvan! En zo staat er dan ook in de Bijbel: “Die zich afzondert, tracht naar wat begeerlijks” (Spr. 18:1). Als men er wezen moet, natuurlijk, dan houdt het op. Maar men moet er niet kunnen zijn voor zijn genoegen. Dat niet – nee! En ook niet waar de valse leer is, evenmin daar. Geen stap in een kerk zetten, geen stap, wat de naam van zo’n kerk ook moge wezen, geen stap! Zich terugtrekken, als dat moet, met de Schrift, en met één of ander middel dat goed is.

“Het wordt alles zo zonder orde”. Ach, het is niet de moeite waard dat je daarnaar luistert. Dat zijn allemaal vonden, dat zijn vonden. Zulke dingen worden niet gezegd uit liefde tot uw ziel, en ook niet uit liefde tot de Waarheid. Vonden!

Zijt gij getreden op de andere Weg? Wat zou u hiervan kunnen meedelen? Wat zou u kunnen meedelen van een losmaking en van een vereniging, van een losmaking van uzelf, en van een vereniging met Christus, en van gemeenschap met God in Christus Jezus?

Ik zei: het geloof blijft. We hebben het nodig, we kunnen daar niet buiten. We hebben het geloof niet nodig om een vroom praatje te houden. We hebben het geloof niet nodig om eens een middagje met elkander door te brengen. We hebben het geloof niet nodig om een ander eens *à faire* te nemen*. We hebben het geloof nodig om telkens een goede keuze te doen. Daarvoor is het geloof nodig. Ik heb u al twee voorbeelden genoemd, maar de Bijbel is er vol van – de discipelen, de martelaren. Het gaat alles vanzelf, heus, het gaat alles vanzelf, als God het maar doet. Maar als we het zelf doen moeten, dan is het juk van Christus een ondraaglijk juk, en Zijn last een niet te aanvaarden taak. Als het geschiedt door het geloof, gaat alles gemakkelijk.

Zelfverloochening, toehoorders, zelfverloochening! Als er wat van u overblijft, dan zijt u niet gelukkig. En als u de goede keus niet doet, als u niet doet de keus der

Waarheid, als uw hart niet zegt: “Ik heb verkoren den weg der Waarheid”, dan hebt u wat anders gekozen, en dat andere, dat is de vloek die op alles ligt, de ondergang. Dan hebt u de hel gekozen, moedwillig en vrijwillig. Maar zo moet uw keuze niet zijn. De duivel raadt u aan om zo te kiezen, de wereld ook. En het schijn geloof, o, men doet alsof men wat met u op heeft. Maar u hoeft de kwade keuze niet te doen. U moogt de goede keuze doen.

En als u hier wat van voelt, roep dan tot God, roep dan tot Hem. Niet voor een ogenblikje, niet vandaag en dan morgen helemaal niet meer, als u uw werk hebt of uw genot. Nee, men moet tot God roepen, en dat moet blijven, dat moet altijd blijven. Dat moet toenemen, dat moet steeds toenemen. Voor een begenadigd mens moet het ook toenemen, altijd weer krachtiger worden: “Mijn geroep is tot U, o Heere”. En als u kunt, dan moet u de zaken van het Evangelie eens de Heere voorleggen: het geloof, wat Hij gedaan heeft in Christus, en hoe dat nu ook tot u gekomen is, maar dat u het niet verstaat, dat u nog niet in staat zijt om er op een Hem verheerlijkende wijze mee te werken. Dat alles moet u de Heere eens voorleggen. Want of u al roept: “Heere, bekeer mij”, dat geeft niets, hoor! Dat heeft de minste betekenis niet. Denk het maar nooit. U moet het de Heere eens voorleggen, en daarbij smeken om de werking van de Heilige Geest. En dan zult u zien dat u er dát zelfs niet voor over hebt. Zo weinig ziet u in de dingen van het Koninkrijk Gods. Dát hebt u er zelfs niet voor over.

Maar heb het er voor over! En vraag niet of u arm zult worden. Het komt er niets op aan. U wordt niet arm, maar u moet er niet naar vragen of het ook zou kunnen gebeuren. U moet niet vragen wie uw vriend zal blijven. Lees maar Mattheüs 19 (vs. 29), waar de Heere Jezus zegt: Honderdvoud – vrienden, broeders, en het eeuwige leven, als men ter wille van Hem wat verlaten heeft, huis of hof, wat het ook moge wezen.

Misschien hebt u niet veel vertrouwen in de Waarheid, en wellicht hebt u wel vertrouwen in de wereld. U bent de plank mis, u bedriegt uzelf. U moet vertrouwen in de Waarheid hebben, en de wereld moet u geen duit waard zijn, geen duit, want dat *is* ze niet waard.

U moet aanhouden, en u moet vooral ervoor bevreesd zijn dat het weinigje dat u misschien nu is geschonken, zou overgaan. En dat gaat allemaal over, als u de valse godsdienst naloopt, de valse leer, en niet strijdt tegen de gelijkvormigheid met de wereld, en niet zoekt sterke wederstand te bieden tegen de zonde. Het gaat alles over als u er niet alles voor over hebt. En waarlijk, al zou u straatarm worden, en verlaten van al de leden van uw gezin en van al uw vroegere bekenden en vrienden, al zou u alleen komen te staan in de wereld, geloof maar niet dat het van enige betekenis zou wezen, want: “Wie God verlaat, heeft smart op smart te vrezen” (Ps. 32:5 ber.), maar wie Hem aanhangt – “Wat vreë heeft elk, die Uwe Wet bemint! Zij zullen aan geen hinderpaal zich stoten” (Ps. 119:83 ber.).

De weg der Waarheid is zó vlak, zó vlak, al horen we ook aan alle kanten het

* geducht onder handen te nemen

gebrul van tijgers en leeuwen – zó vlak; al zien we ook gedurig gedaanten als van de vorst der duisternis – zó vlak. Dat kan ik u en mijzelf niet genoeg zeggen. Weken we maar niet af, *weken we maar niet af!* Maar ook dat afwijken leert ons dat de weg Gods vlak is.

Amen.

Gebed:

“Hetgeen het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, hetgeen Gij bereid hebt dien die U liefhebben”, die geleerd hebben en leren U te stellen boven alles, het Woord mogen verstaan, en daar-in nader en klaarder onderwezen worden: “Er is buiten Mij geen God”.

Ach, er is buiten U niets anders dan de hel, Heere, niets anders. De godsdienst met haar vroomheid zonder U, en de wereld met haar glans in schijn, het is de hel. Doe ons de toekomende toorn ontvlieden, en vluchten tot U, Vader in de hemel, Vader in Jezus Christus, Die met open armen staat, zoals U ons geleerd hebt in de gelijkenis van de verloren zoon, om ook de meest verlorene te omhelzen, voordat hij nog een woord gesproken heeft. Dat zijt Gij. Gij zijt een zoekend, een zondaren zoekend God. En dat Ge dat zijt, zegt niet alleen Uw Woord, maar ook een eedzwering.*

Laat ons deze Waarheid dan hebben als de weg der Waarheid, en laat ons niet toe haar te ontkennen. Want vreselijk zou het wezen als wij buiten U in Uw handen moesten vallen. Doe ons de dingen die wij in Uw Bijbel vinden, en waarvan ook sprake geweest is in de prediking, diep overdenken.

Laat ons het leven van Abraham, Izak en Jakob, het leven van de apostelen, het leven van de profeten en van de martelaren, overdenken. Doe ons deze mensen met hun werk hebben tot één wolk van getuigen. Laat ons door hen ons laten aansporen, maar laat ons vooral ons laten aansporen door Uw liefde.

Vergeef het zondige in het prediken en in het luisteren. Laat wat schadelijk zou kunnen zijn, door U onschadelijk gemaakt worden. En wil ons gedenken op de weg, die in steeds toenemende mate gevaarlijk wordt. Beveilig ons, beveilig onze kinderen, bescherm onze kinderen.

Amen.

Gezongen: Psalm 84:3 en 4.

* Zie Ezech. 33:11.

Predikatie over Psalm 119:162, uitgesproken door ds. J.P. Paauwe op 27 oktober 1955 te Utrecht

Gezongen: Psalm 100.

Gelezen: Lukas 15:11-24.

Gebed:

Uit ons hart, Heere, kunnen deze dingen niet voortkomen. Het is bij ons, hoe slecht we het er ook afgebracht hebben, oog om oog en tand om tand, en dan zijn we daarin dikwijls nog zeer onrechtvaardig ook. Leer ons U en onszelf kennen. Doe ons U verhogen, hartelijk, oprecht, gedurig. En doe ons onszelf vernederen, even hartelijk, oprecht en voortdurend.

Ge hebt ons welgedaan. We zijn die we zijn en het is zoals het is. Het had anders kunnen wezen, het had geheel anders kunnen zijn. Doe ons Uw goedheid erkennen, opmerken en waarderen, en geef dat ze ons leiden moge tot U, bij Wie de fontein des levens is.

Het is door Uw voorzienigheid dat we met elkander aan deze plaats mogen zijn, dat we geschaard mogen wezen om Uw Getuigenis. Doe ons ook hierin Uw goedheid zien, Uw uitgelezen goedheid, want wat is er groter gave dan de prediking, dan Uw Woord, dan Uzelf in Uw Woord?

Treed in het gericht met ons niet, ook niet vanwege onze ondankbaarheid en onoplettendheid. Ach, het is niet te noemen, Heere, waaraan we schuldig staan. Leer ons Uw Woord lezen, leer ons het ter harte nemen, doe ons ons eraan onderwerpen.

Schenk genade om Uw Woord te prediken. Het gaat alles om Uw Woord. Waar dit niet is, daar is helse duisternis. En waar het verkeerd wordt verstaan, wat betreft de gronden, daar is afschuwelijke dwaling. Ach, geef het ons. Het komt er zo op aan wat er gepredikt wordt, het komt er erg op aan, want: “Tot de wet en tot de getuigenis; zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn dat zij geen dageraad zullen hebben”.

Laat ons ons gedurig er rekenschap van geven of we wel het Woord recht snijden, en of het wel recht gesneden is wat we horen, hetzij op, hetzij onder de kansel.

Laat deze ogenblikken voor ons onvergetelijk zijn. Doe ze strekken tot verheerlijking van Uw Naam en zijn tot ons geluk. Waarlijk gelukkig zijn allen die Uw Woord verstaan, en als gevolg daarvan het eren en liefhebben.

Gedenk ons volk, de regering, de koninklijke familie. Gedenk de volkeren, en hen in het bijzonder die zulke zware lasten te torsen hebben en het trachten te doen zonder U.

Heere, wil Uw Gemeente zegenen. Er is toch nog een Gemeente; er zijn er toch nog die Uw Naam vrezen. Wil Uw Gemeente doen toenemen, de leden ervan sterken in het allerheiligst geloof, en geven bekering, iedere dag weer opnieuw.

Amen.

Gezongen: Psalm 68:11.

Wij zouden graag, toehoorders, enige ogenblikken met u willen nadenken over een woord uit de 119e Psalm. We bedoelen het 162e vers. Dit is het:

"Ik ben vrolijk over Uw toezegging, als een die een grote buit vindt".

Algemeen wordt aangenomen dat de 119e Psalm een werk is van David. Dat is ook zeer wel mogelijk. David was een koning, de opvolger van Saul. Onder zijn regering bereikte het rijk een ongekennde hoogte. Maar behalve een koning was David ook een onderdaan, een vrijwillige onderdaan; en dit betekende oneindig veel meer dan de koninklijke kroon. Zelf heeft hij het zo gezien en ook gezegd. "De HEERE is een Zon en Schild. Eén dag" – op deze wijze heeft hij zich uitgedrukt – "één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders; ik koos liever aan den dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid" (Ps. 84:11, 12). Er moet toch wat afgelegd zijn, voordat men in staat is om, met het hart en met de mond beide, zo te kunnen spreken. En toch is er geen begenadigde die deze woorden niet van ganser harte overneemt.

David (of de dichter) spreekt van toezegging. *"Ik ben vrolijk over Uw toezegging"*. Om te kunnen weten wat de dichter hiermee bedoelt, moet ons bekend zijn dat er twee Verbonden zijn: een Werkverbond en een Genadeverbond. Het Werkverbond bestond uit een eis, uit een belofte en uit een bedreiging: "Doe dat, en gij zult leven" (Luk. 10:28). Ge zult leven zo gij het doet. De eis: "Doe dat", en de bedreiging: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij sterven" (Gen. 2:17). Dit Verbond gold in het paradijs. Maar nu geldt er een ander Verbond. Het Genadeverbond, waarmee we ten volle te maken hebben wanneer wij zalig wensen te worden, bestaat uit enkel beloften. Er worden geen bedreigingen in gevonden en ook geen eisen, enkel beloften. En over deze beloften spreekt de dichter. *"Ik ben vrolijk over Uw toezegging"*.

De meeste mensen weten niet veel van deze zaak af. Als ze godsdienstig zijn, dan hebben ze het over allerlei dingen, maar over beloften, Werkverbond, Genadeverbond, daarover hoort u de godsdienstige mens over het algemeen niet veel spreken. Laat ons zien of we er iets van te weten kunnen komen.

God is Mens geworden. Dieper vernedering kan men zich niet denken, maar toch is de vernedering nog dieper gegaan, want in Zijn menselijke natuur is Hij aan Zijn Vader gehoorzaam geweest. Hij heeft ook de straffen, die wij ons moedwillig en vrijwillig door de zonde waardig gemaakt hebben, gedragen. Hij was: "een Man van smarten en verzocht in krankheid" (Jes. 53:3). Dit is een zaak waarover moet worden nagedacht. Ze is niet in een paar woorden uit te drukken. Er moet over gemediteerd worden. Hij heeft dit alles niet gedaan ter wille van Hemzelf. Nee, Christus stond in

de plaats van mij en van u en van vele andere mensen, zodat in Hem de verlossing is van de eis van de Wet als een Verbond der werken en van de vloek van de Wet als een Verbond der werken.

Nu is er de prediking. Was er de prediking niet, dan zouden we nooit iets van deze zaak zijn te weten gekomen. Wat doet dan de prediking? De prediking stelt dit voor; ze onderwijst ons hierin – natuurlijk als ze goed is, maar in de meeste gevallen is ze niet goed, en dan blijft ook het onderwijs in deze dingen achter. Maar de prediking doet toch nog meer. Ze legt Christus en al wat Hij gedaan heeft aan onze voeten, en ze geeft Hem in onze hand, en ze zegt tot ons: het is voor u, *het is voor u*, aarzel niet, maar aanvaard het geschenk uit des Hemels hand. Helaas, er zijn niet veel mensen die hierbij stilstaan. De mensen zeggen: "Belofte, belofte, belofte... u moest maar eens zien hoe verkeerd ermee gewerkt wordt, belofte...". Ze zijn onwetend en ze blijven onwetend. En ze hebben ook niet veel verlangen om onderricht te mogen worden.

Er zijn er die zeggen: "Ach kom, niet zo zwaarmoedig! U moet dat niet zo ernstig opnemen. God is goed. Hij is toch onze Schepper, en is Hij niet ons aller Vader? Is Hij niet goed, genadig en barmhartig?"

Er zijn er die zeggen: "Maar ik doe toch mijn best, en er wordt toch niet meer van me geëist dan ik kan? En als ik nu mijn best doe – ik bid, ik lees, ik ga naar de kerk, of ik zonder me af en ga niet naar de kerk omdat het daar niet goed is, graag kan ik wat missen, ik ben bereid om te helpen – wat kan ik nu meer doen?"

Er zijn er die wel eens wat gezien hebben van de dingen, er wat van ondervonden hebben. Zeker, men is nog niet waar men wezen moet, men bezit nog niet alles, maar zijn dat niet de beginselen?

Er zijn er die over hun geloof spreken. Ja, als ze gelovig waren, dan zouden ze er anders over spreken, want het is ook hier: "Uw spraak maakt u openbaar" (Matth. 26:73). En een mens weet doorgaans niet wat er van hem uitgaat. Hij vraagt daar niet naar, maar hij is zó ingenomen met zichzelf, dat hij het ervoor houdt dat wat hij zegt geloofwaardig is.

Zijn er die op goede gronden, dus op gronden van Waarheid, kunnen zeggen: *"Ik ben vrolijk over Uw toezegging, als een die een grote buit vindt"*? Er zijn er. David was er één van. En toen waren er nog meer. Elia dacht er wat te gering over, maar de Heere zei tot hem dat er nog wel zeventuizend waren.

Wie dan? Wie kunnen op goede, ware gronden zeggen: *"Ik ben vrolijk over Uw toezegging, als een die een grote buit vindt"*? De gelovigen; de gelovigen kunnen zo spreken. En wie zijn dat? Gelovig is een mens als hij geleerd heeft en aangenomen heeft wat de Bijbel van hem zegt. Wij doen dat niet. We hebben de Bijbel veel te veel onder de knie. We horen niet wat hij zegt. En nu is het zó, dat we eerst moeten weten hoe groot onze zonden en ellende zijn, zó, dat er een vluchten tot Christus is. Maar dat staat maar in het begin. Dan moeten we daarna nog veel beter te weten komen wat de Bijbel van ons zegt, veel beter. Want iemand die begint te geloven, weet er toch nog

niet veel van. Hij weet er alleen maar zoveel van dat het niet meer te houden is bij hemzelf en hij zijn toevlucht neemt tot de genade Gods in Christus Jezus geopenbaard.

Weet u waar we erg aan mank gaan? We horen niet wat God door Zijn Woord van Zichzelf zegt. En naarmate wij op dit punt doof zijn, handelen we met God niet recht. En in de tweede plaats horen we niet wat God van óns zegt, en daaruit ontstaat zelfvertrouwen en het vertrouwen op onze naaste. Zelfvertrouwen doet ons niets anders dan verkeerde wegen inslaan, welke wegen somtijds vreselijk zijn. En vertrouwen in onze naaste heeft ten gevolge dat we anders van onze naaste gaan denken dan we eerst deden, want het vertrouwen in onze naaste moet ons teleurstellen, en dan heeft onze naaste het gedaan. Nee, als we het Woord maar gehoord hadden, dan zouden zo onze gedachten en woorden niet geweest zijn. Onze naaste heeft het niet gedaan, maar wij hebben het zelf gedaan. Wij hebben zelf gezondigd door op onze naaste te vertrouwen, terwijl God zegt: "Laat af van den mens, wiens adem in zijn neus is" (Jes. 2:22). Vordering in zelfkennis betekent vordering in déze kennis.

Een gelovige is een mens die geen verwachting meer heeft van de Wet als een Verbond der werken. Hij ziet, hij wordt ervan overtuigd, hij wordt eraan ontdekt, dat hij zijn eerste zonde begaan heeft – luister! – niet *als* Adam, zoals Adam, maar *in* Adam. En waar dit niet recht ligt, daar is niets dat recht ligt. En meteen heeft hij gezien dat hij nu door deze ene zonde een bittere wortel is, een verkeerde boom, waarvan niets goeds kan tevoorschijn komen. En zo verliest hij zijn verwachting van de Wet, van het "doe dat, en gij zult leven".

Een gelovige is iemand tot en in wie God gekomen is, God in Zijn Zoon, en die als gevolg hiervan een onwederstandelijke trekking gevoeld heeft naar de Heere, zo, dat hij dan ook gekomen is tot de Heere en zich kwijt geraakt is aan de Heere.

Een gelovige is een mens die geheel op God leeft, uit Hem zijn zaken betreft: licht, wijsheid, kracht, blijdschap, gerechtigheid, en ook zijn boterham, volgens de belofte: "Zijn brood wordt hem gegeven, zijn wateren zijn gewis" (Jes. 33:16).

Eindelijk, een gelovige is iemand die liefheeft, God bovenal, en dan ook zijn naaste. Zijn naaste liefheeft, niet omdat deze naaste zo sympathiek is, want als we een mens zien zoals God in Zijn Woord hem laat zien, dan is hij niet sympathiek, dan is er niemand sympathiek. Wij zijn allen mensenverleiders, gevaarlijk, erger dan een besmettelijke ziekte. Maar we zien liever de mens zo niet, omdat we liever onszelf ook niet zo zien. Maar wie zichzelf zo ziet, die ziet ook zijn naaste zo.

Dat is een gelovige. En nu zegt David dat hij vrolijk is. "*Ik ben vrolijk over Uw toezegging, als een die een grote buit vindt*". David is vrolijk, ja, dat is hij. En ieder die genade bezit, is vrolijk. Al hoort u hem ook zuchten en klagen en vragen, hij is vrolijk. Want de vrolijkheid van een begenadigde is niet een vlag, zoals bij de schijn-gelovige, maar de vrolijkheid van de begenadigde is een wortel die uitgeeft (Spr. 12:12). Met deze vrolijkheid gaat gepaard diepe droefheid. Vrolijkheid alleen, nee,

dat is niet goed; en droefheid alleen, dat is ook niet goed. Maar als beide deze zaken er zijn, vrolijkheid en droefheid, dan is het goed. Deze vrolijkheid heeft haar begin bij de openbaring van Christus. Want als Christus geopenbaard is – u kunt er "Eens christens reize naar de eeuwigheid" op nalezen – dan vallen hem de lasten van zijn rug, dan wordt hij bekleed met de gerechtigheid van Christus, dan wordt hij versierd met de mantel des heils, dan krijgt hij het teken van de begenadigde, dan ontvangt hij de beloften, alle beloften. En zou men hierover niet vrolijk zijn? Dat is van de ware vrolijkheid de enige oorzaak, en waar dit de oorzaak van uw vrolijkheid niet is, verdenk haar, want ze zal niet lang duren.

Christus heeft deze vrolijkheid verworven, en ze wordt door Hem, dat is door Zijn Woord en Geest, gewerkt. En als nu Christus – nog eens – is geopenbaard en gekomen in het hart, dan brengt Hij dat mee, zoals u dat vindt in Jesaja 61: "Ik ben zeer vrolijk in den HEERE" (vs. 10) en bij Maria: "Mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker" (Luk. 1:47). Wat zijn dat tedere dingen, nietwaar? Ja, het zijn de dingen die de Heilige Geest werkt, en anders zou er ook niemand iets van kunnen zeggen. Er wordt dan ook niet veel van gezegd.

Nu is deze vrolijkheid bij de een sterker dan bij de ander, maar er is geen begenadigd mens in wiens hart ze niet wordt gevonden. Heeft de begenadigde dan zoveel waarover hij zich kan en mag verheugen? Ga dat maar eens na, als u meent dat u begenadigd zijt; vraag u dan maar eens af of er zaken waren die voor u oorzaak waren om u te verheugen, en welke deze zaken waren. Ik zeg: de begenadigde verheugt zich over God, en ik zou het hierbij kunnen laten. Hij verheugt zich over God.

Hij verheugt er zich over, dat God is zoals Hij is. Hij heeft nooit geweten hoe God is, maar nu Zich God geopenbaard heeft, nu roept hij uit: "O, welk een God zijt Gij!" En waar hij ziet dat hij tegen deze God zo gezondigd heeft, daar is hij als verloren in nederigheid. Hij verheugt zich over God en over Zijn werk, want nu ziet hij dat werk pas.

Men heeft mij dikwijls gevraagd: "En is *dit* dan niet van God en is *dat* dan niet van God?" We weten niets van deze dingen, totdat we God Zelf hebben leren kennen. Maar als wij deze kennis ontvangen hebben, dan kennen we ook iets van Zijn werken: van de schepping en van de herschepping. We verstaan dat al wat er is door het Woord des Heeren is gemaakt. Dat verstaan we. Heus, we verstaan dat. We dringen ons dat niet op. Hier dringen we ons niets op, want dat komt alles tot ons en in ons, en we hebben er in het geheel geen hand in. Het is uit God, en omdat het uit Hem is, is het door Hem en tot Hem.

En het werk der herschepping, het werk der vernieuwing, der wedergeboorte, ach, dat ontvouwt zich alles aan het oog. We hoeven er nu ons best niet voor te doen om er toch eens achter te mogen komen, maar we lezen het. We vinden het buiten ons en we vinden het in ons ook. Het staat geschreven in de tafelen van ons hart.

Een begenadigd mens verheugt zich hierover dat "God was in Christus de wereld

met Zichzelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende" (2 Kor. 5:19). Als dat niet gebeurd was, dan zou hij niet behouden zijn noch behouden kunnen worden; dan zou hij voor eeuwig verloren zijn, voor eeuwig. Het leven van de begenadigde ligt alleen in Christus. Een begenadigde heeft niets anders dan Christus, en hij wil ook niets anders hebben. En als hij nog wat anders heeft, dan verfoeit hij zichzelf. "Want wij aanmerken niet de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet. Want de dingen die men ziet, zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet, zijn eeuwig" (2 Kor. 4:18).

Een begenadigd mens verheugt er zich over dat hem niet toegelaten werd zijn heil vast te stellen buiten Christus. Die verfoeilijke leer van deze dagen leert de mensen dat doen. Dat is een leer niet uit God. De begenadigde verheugt er zich over dat God hem niet toegelaten heeft om zo te handelen, dat hij heeft kunnen wachten op Christus' komst, terwijl hij toch zo'n haast had om tot Christus te komen.

Een begenadigde verheugt zich over de vereniging met Christus. Daar had hij nooit iets van geweten. Hoe kwam deze vereniging dan tot stand? Daar had hij ook alweer zelf helemaal geen hand in, maar de Heilige Geest was zo goed en zo vriendelijk om hem bij de hand te nemen, om hem in de armen te vatten en hem te dragen en weg te dragen en tot Christus te brengen. En Christus was zo goed om hem in de gemeenschap Gods te plaatsen.

Hier is de liefde, de liefde Gods en de liefde des naasten. Men had nooit geweten wat liefhebben is, want liefhebben is een heel ding. Liefhebben veronderstelt zelfverloochening. En een mens verloochent zichzelf wanneer hij zichzelf niet op het oog heeft, maar God en de naaste. Hier is de liefde tot Gods Naam en zaak, tot Zijn Kerk en volk, tot Zijn voorzienigheid en regering. Hier is liefde tot de schepping, want de rechtvaardige kent het leven van zijn beest (Spr. 12:10). Als alle mensen begenadigd waren, dan zou de dierenbescherming geen vereniging behoeven te hebben.

Als iemand begenadigd is, dan is hij goedaardig, zachtmoedig, barmhartig. Hij leert een ander dragen. "Draagt elkanders lasten", zegt de apostel, "en vervult alzo de Wet van Christus" (Gal. 6:2).

Als iemand begenadigd is, kan hij voor een ander opzij gaan. Een begenadigde heeft geen gelijk te hebben, want hij heeft nog nooit gelijk gehad, en hij geeft niet voor dat hij ooit gelijk hebben zal. Een begenadigde heeft altijd ongelijk, behalve dan wanneer het over de zaken van het Koninkrijk Gods gaat. In dit geval wijkt hij niet: "cedo nulli", ik ga voor niemand opzij.

Hier is de onwaardigheid. Deze mens, de begenadigde, is onwaardig. Hij heeft in zichzelf geen recht op de hemel, hij heeft geen recht op de aarde. In zichzelf heeft hij alleen maar recht op de verdoemenis. Maar in Christus heeft hij een recht op alles, op al wat goed is.

Hier is de blijdschap – om het niet te veel uit te breiden – de blijdschap dat de belofte, de toezegging, blijft. Ze heeft hem niet "vóór te komen", zoals het dikwijls

uitgedrukt wordt. Als de beloften vóórkomen – best, maar dan in Christus. Een belofte buiten Christus is geen belofte. En als een mens meent dat ze wat betekent, dan wil dat zeggen dat hij zich bedriegt. Maar de belofte heeft hem niet "vóór te komen". Hij mag tot de belofte gaan; het wordt hem gegeven dit te doen en hierbij de offerande van Christus God voor te houden, en te vragen: "Is dat niet Uw Woord, is dat niet Uw toezegging?" En zo vinden we het in 1 Petrus 3, vers 21, waar gezegd wordt dat de doop is "een vraag ener goede consciëntie tot God"; sommigen zeggen: "een eis ener goede consciëntie tot God" – dat is hetzelfde.

En nu staat er: *"Ik ben vrolijk over Uw toezegging, als een die een grote buit vindt"*. Een grote buit kan wel eens van nut wezen, zodat een mens meent reden te hebben om er zich over te verheugen. Maar meestal doet hij dat niet; meestal, in verreweg de meeste gevallen, is rijkdom een grote ellende, is een grote buit een grote ellende. Ik las deze dagen iets aardigs. Dat wil ik u toch wel meedelen. Iemand heeft een miljoen gekregen, plotseling. Hij gaat naar iemand die bekend stond als een verstandig, groot en geleerd mens. Hij vertelt hem dat hij een miljoen ontvangen heeft, en hij vraagt hem raad: "Wat zal ik daar nu toch mee doen?" Het antwoord was: "Verbranden, verbranden!" Dat moet met een korreltje zout genomen worden, maar er ligt heel wat in.

Gij moet u neerleggen bij hetgeen wij u gepredikt hebben. Wat we u gezegd hebben, dat is de Waarheid. En nu moet u zich afvragen of deze Waarheid in uw binnenste is, waarlijk in uw binnenste. U moet er geen stukken uit weglaten, en zeggen: "Ja, hierin ben ik het er wel mee eens, maar weer in een ander ding niet". Nee, daar geven wij u geen vrijmoedigheid toe en geen vrijheid. En als we u daar vrijheid voor konden geven, dan zou ik graag op slag de preekstoel willen verlaten, want dan is het niet waar wat ik gepredikt heb. En nu moet u er zich bij neerleggen, en u afvragen of deze Waarheid voor u Waarheid is geworden. Nu moet ik het kort maken – ik hoef u niet te zeggen dat ik niet jong meer ben en niet zoveel krachten meer bezit – maar als u meent dat u wel genade bezit, dan moet u zich eens afvragen wat er in de belofte is, en wat er in de belofte was toen gij ermee te maken kreeg. En dan zeggen wij u dat er in de belofte waarmee de uitverkorenen, geroepen, te maken krijgen, is: Christus met al Zijn schatten, de Vader in Christus, de Heilige Geest. Dus een drie-enig God moet u in de belofte gevonden hebben, als u er althans mee te maken gekregen hebt. En als dit zo niet is, dan raad ik u op het allerernstigst aan dat u nooit meer spreekt over een belofte hebben of ontvangen, want u vergist zich, u bedriegt zich. Er is voor u in de Bijbel nog geen belofte. U ligt nog onder de bedreiging van het Verbond der werken. En u moet zo niet sterven, want dan is het niet goed met u; het wordt dan nooit goed met u. De tijd van bezinning is hier, en niet na dit leven.

God wil dat u de toezegging waarover David – of de dichter – in onze tekst spreekt, aanneemt. Dat wil Hij, en nu verwacht Hij van u geen redeneren. En als prediker van het Evangelie verwacht ik ook geen redeneren van u, maar alleen doen, dus:

aannemen. Ik weet natuurlijk wat u denkt. U denkt: “Ja, maar dat gaat niet zo gemakkelijk”. Ja, nu drukt u zich weer verkeerd uit ook. U moet niet zeggen: “Dat gaat niet zo gemakkelijk”. Gemakkelijk gaat het juist, als het maar gáát. “Door U, door U alleen, om ’t eeuwig welbehagen” (Ps. 89:7 ber.). Maar u moet zeggen: “Dat gaat helemaal niet”. Juist! En dan moet u toch bedenken dat het moet en dat uw leven ervan afhangt. En als u nu hier zijt – moeten en niet kunnen – dan moet er een geroep tot God opgaan, en u moet zeggen: “Heere, U wilt dat ik het doe, en ik erken dat ik het moet doen. Ach, Heere, laat me nu verder over de dingen niet meer praten alsof ik wat zou bezitten, want ik bezit niets. Ik ben een genadeloos mens in de grond, maar: “Gij hebt een arm met macht, Uw hand heeft groot vermogen” (Ps. 89:6 ber.). Geef U mij nu eens wat ik nodig heb om de belofte aan te nemen, om de toezegging tot mijn eigendom te maken.” En dan moet u dat niet alleen maar vanavond vragen, maar dat moet u vragen nacht en dag. En daar moet u in volharden. En zolang moet u het doen tot het gebeurd is. En u moet weinig of geen smaak meer hebben in de dingen van de wereld. De dingen van de wereld, ook de onzondige, moet u bezitten als niet hebbende.

Amen.

Gebod:

Heere, ook U zijt Toehoorder geweest. Vergeef het zondige. En doe ons U dankbaar en erkentelijk zijn dat Ge deze dingen nog wilde geven, vooral dat Ge de onwaardige die ze gesproken heeft, wilde geven ze te spreken. Hoe onwaardig, en hoe onwaardig ook de hoorder!

Laat ons ermee inkeren in onszelf, en doe ons ons afvragen of *dit* nu de taal van ons hart is, of wij waarlijk geloven dat Gij de belofte in ons hart verzegeld hebt, en of wij de belofte verzegeld hebben door het geloof, zodat er geen ding zo vast is als de belofte van U in Jezus Christus.

Zijn er nog andere houvasten? Niet één! Is de belofte van het Evangelie, van het Verbond der Genade ons houvast niet, dan hebben we er geen, en dan gaan we daar maar heen, her- en derwaarts, altijd weer opnieuw geslingerd, geen vastheid, geen rust in het gemoed, niets van dit alles. Dan zijn we onder de invloed van de duivel, onder de invloed van de wereld, onder de invloed van de valse prediking, onder de invloed van het eigen.

Hebt Gij door Uw Geest de belofte verzegeld in ons hart, en hebben wij de belofte verzegeld door het geloof, dan is het zoals de dichter van de oude dag eens zong: “Ik heb mij gehaast die paden in te slaan, waarin mijn ziel zich nimmer kan vergissen”. Zo sprak ook Petrus: “Wij zijn geen kunstiglijk verdichte fabelen nagevolgd”. Zo spreekt Uw Kerk, ook door de mond van haar dienaren.

Heere, ga met ons, begeef noch verlaat ons, beveilig ons op de weg, doe ons het onze en de onzen in goede staat terugvinden. En als we op onze legerstede liggen,

morgenochtend mogen ontwaken en wéér naar bed mogen gaan, laat dan ons hart bezig zijn met de dingen van Uw Koninkrijk.

Amen.

Gezongen: Psalm 97:7.

Voorafsprak over Jesaja 66:2b van Theodorus van der Groe bij een predikatie over Exodus 20:1a

Wij kunnen nooit genoeg met ernst overdenken dat Woord des Heeren dat geschreven staat in Jesaja 66 vers 2: “*Maar op dezen zal Ik zien, op den arme en verslagene van geest en die voor Mijn Woord beeft*”.

Men hoort de mensen in deze tijd veel spreken wat een christen is en waarin het ware Christendom bestaat, en wat er nodig is om een goed christen te wezen en gegronde hoop op de hemel en de zaligheid te hebben. Maar geliefden, wij behoeven daartoe zo veel niet overhoop te halen, noch de zaak verre te gaan zoeken. Deze tekst van Jesaja zal het ons aanstonds rechtuit leren wat een waar christen is en een mens die God recht vreest. Het is een *die arm en verslagen van geest is, en die voor Gods Woord beeft*. Op *dezen*, en op die alleen, belooft de Heere hier dat Hij wil *zien*, te weten met een oog van gunst, van genade, van liefde en goedertierenheid, om de zulken voor Zijn volk en kinderen te erkennen, en als een genadig Vader omtrent hen te verkeren, en Zich inwendig, door Zijn Geest, als zodanig aan hun harten te openbaren.

Indien iemand dan met ernst begerig is te weten van zichzelf of hij waarlijk een kind Gods is of niet? Ziedaar, de zaak ligt hier voor zijn ogen. Laat hij dan maar met een aandachtig, bedaard en welmenend gemoed zichzelf, als in Gods geduchte tegenwoordigheid, deze twee dingen afvragen:

(1) Of hij waarlijk, wegens zijn nietigheid, zondigheid, doemwaardigheid en volkomen ellendigheid en machteloosheid, *een arme en verslagene van geest* is, die al zijn troost, heil en zaligheid geheel buiten zichzelf zoekt, in de vrije genade en voldoening van Jezus Christus, en daar alleen gelovig met zijn hart op vertrouwt, zonder iets in zichzelf te vinden, of minst of meest van zichzelf toe te brengen.

(2) Of hij waarlijk inwendig in zijn gemoed op een heilige en ootmoedige wijze voor alle *Woord Gods beeft*, en daarvoor een zo diepe eerbied en hoogachting heeft, omdat het *Gods Woord* is, dat hij het niet alleen gaarne met zijn ganse hart wil aannemen en zekerlijk geloven als waarachtig, maar dat hij er zich met ziel en lichaam en al zijn krachten ook ganselijk naar wil richten en gedragen, als naar het Woord van de levende God en allerhoogste Schepper en Koning van hemel en aarde. Bijvoorbeeld: indien het een genadige toezegging of belofte is, dat hij er zich dan hartelijk mee wil

vertroosten en er zich ganselijk op wil verlaten. Zo het een bevolen plicht of enig gebod des Heeren is, dat hij het zonder verzuim met lichaam en ziel volkomen wil gehoorzamen. Zo het een bestraffing of bedreiging is, dat hij er zich over wil ontzetten en bedroeven en er voor wil schrikken enzovoort.

Ziedaar, vindt iemand slechts die twee dingen door genade waarlijk in zich, zo mag hij vastelijk geloven dat hij een bekeerd mens is, dat hij God met zijn hart vreest en dat de Heere op hem ziet als een genadig Vader op Zijn geliefd kind. Maar zo die twee zaken niet waarlijk in hem zijn en niet in hem gevonden worden, o dan is het tevergeefs dat zodanig mens verder gaat zoeken naar zijn Christendom, want hij is gewisselijk nog in een rampzalige en onbekeerde staat. En alles wat hij anders van zichzelf mocht denken, is enkel bedrog van zijn arglistig hart en verleiding des duivels.

Geliefde vrienden, alhoewel ik door de genade Gods een leraar ben in de Kerk van Christus, zo wil ik evenwel niet dat gij mij voor een waar christen houdt indien gij niet enigszins klaar in mij kunt bespeuren en in mijn gehele leer en wandel, dat ik door genade inderdaad *een arme en verslagene van geest ben*, en dat ik *voor Gods Woord* geleerd heb *te beven*, ofschoon ik er nog maar zeer weinig, tot mijn leedwezen, van bezit. Maar ook weer aan de andere kant, wilt van mij niet vergen dat ik iemand uwer zou houden voor een waarachtig godzalig en bekeerd christen, aan wie ik die beide zaken, als ik wel op hem let, ook niet enigszins klaarlijk kan bespeuren, dat God hem waarlijk, door de genade van Zijn Geest, *een arme en verslagene van geest* gemaakt heeft, en hem geleerd heeft *voor Zijn Woord te beven*.

Nu, om van dit laatste stuk nog wat meer in het bijzonder te spreken: dit is de ziel en het innige wezen van de zuivere Godzaligheid, *voor Gods Woord* met het hart *te beven*, en dat wel in de alleralgemeenste zin, voor *alle Woord Gods* zonder onderscheid, voor alles wat God tot ons mensenkinderen op enigerlei wijze in Zijn Heilig Woord spreekt. Dat is het grote en voornamelijk kenmerk van een waar Godvruchtig gemoed, dat zodra maar enig Woord Gods tot onze oren en tot onze harten komt, dat wij aanstonds diep binnen in ons gemoed voelen liggen een levendig beginsel van heilige vreze, eerbied, ontzag en beving voor dat Woord Gods, hetwelk zich door de genade des Heiligen Geestes in ons uitzet tot werkzame daden van geloof, hoop, liefde en gehoorzaamheid. Hoe meer iemand daarvan bij voortdurend in zich bevindt, hoe heiliger en Godzaliger mens hij is en hoe vromer zijn hart en hoe stichtelijker en Godvruchtiger zijn uiterlijk leven zal zijn, en alle woorden en werken die van hem voortkomen. Deze waarheid is de vaste zuil en pilaar van het Christendom. Want zo iemand een Christendom wil zoeken zonder zulke ware vreze Gods en zonder goede blijken daarvan naar buiten, zo moet hij tot de duivel gaan, die zal hem zulk een Christendom leren. Maar God heeft ons in Zijn Heilig Woord alzo niet geleerd.